

Gode objekter sommer og efterår

Michael Quaade, 11. december 2007
Wieth-Knudsen Observatoriet

Dobbeltstjerner

Dobbeltstjerner er to – eller flere – stjerner, der kredser i baner omkring et fælles tyngdepunkt ligesom planeterne i Solsystemet kredser omkring Solen. Dobbeltstjerner og planeter er gode objekter til observationer i måneskin og fra lysforurenede omgivelser, da de er forholdsvis lysstærke.

Albireo – Hipparcos 95947, SAO 87301

Svanens hoved, nær midten af Sommertrekanten. Fremme sommer og efterår. Tydelig farveforskel på de to stjerner.

ϵ Lyr – Hipparcos 91919, SAO 67310

En dobbelt dobbeltstjerne i Lyren. Hver af de to stjerner, der udgør den tydelige dobbeltstjerne er selv dobbelt. Det er svært at se, der er kun et par buesekunder mellem komponenterne.

Mizar – Hipparcos 65378, SAO 28737

Karlsvognen, der hvor vognstangen knækker. Med det blotte øje kan man skimte Alcor ved siden af Mizar. I teleskopet kan Mizar selv ses som en dobbeltstjerne med Alcor et stykke derfra. Synlig stort set hele året.

Polaris – Hipparcos 11767, SAO 308

Nordstjernen. Stor forskel på de to stjerners lysstyrke. Altid fremme.

Cor Caroli – Hipparcos 63125, SAO 63257

Jagthundene, nær Karlsvognen. Tydelig farveforskel på de to stjerner. Synlig det meste af året, men ikke om vinteren.

Tåger

Tågerne er lysende skyer af interstellart stof. Dem, vi kan se i teleskopet er typisk nogle få tusinde lysår væk.

Ringtågen, Messier 57

Planetarisk tåge i Lyren. En rørformet sky af stof, der er udkastet fra en stjerne i de sidste faser af dens liv. Står højt på sydhimlen sidst på sommeren og kan ses det meste af året undtagen om vinteren.

Håndvægten, Messier 27

Planetarisk tåge i Ræven. En sky af stof, der er udkastet fra en stjerne i de sidste faser af dens liv. Står mod syd sidst på sommeren og kan ses sommer og efterår.

Helixtågen, NGC 7293

Planetarisk tåge i Vandmanden. Fylder meget på himlen. Står meget lavt på sydhimlen omkring september.

Slørtågen, NGC 6960, NGC 6992 og NGC 6995

Supernovarest i Svanen. Tågen er dannet ved at en stor stjerne er eksploderet for 15000 år siden. Fremtræder som flere adskilte tåger, der fylder meget på himlen. Et OIII filter hjælper meget på synligheden. Fremme sommer og efterår.

Åbne stjernehobe

De åbne stjernehobe er forholdsvis unge stjerner, typisk omkring 100 millioner år. Stjernerne ligger i en spredt, åben fordeling og fremtræder som enkeltstående prikker. Der er op til nogle få tusinde stjerner i hver hob.

Dem, vi kan se i teleskopet er typisk nogle få tusinde lysår væk.

NGC 869 og NGC 884

To tætliggende åbne stjernehober mellem Perseus og Cassiopeia. Indeholder omkring 1000 meget unge stjerner, nogle millioner år gamle. Hoberne er en del af Mælkevejen. Altid synlige undtagen i forsommeren, hvor de står for lavt i nord. Om efteråret står de højt i nordøst.

NGC 457

Åben stjernehop i Cassiopeia. Altid synlig undtagen i forsommeren, hvor den står for lavt i nord. Om efteråret står den højt i nordøst.

Messier 11

Åben stjernehop i Ørnen. Fremme sommer og tidligt efterår.

Kugleformede stjernehober

Kuglehober er meget gamle, dannet samtidigt med Mælkevejen for over 10 milliarder år siden. Stjernerne ligger i en tæt, kuglesymmetrisk fordeling og lyset fra dem løber mere eller mindre sammen. Der er op til over en million stjerner i en kugleformet hop. De er typisk længere væk end de åbne hober, 10-30 tusinde lysår.

Messier 13

Kugleformet stjernehop i Hercules. Hoberne indeholder omkring $\frac{1}{2}$ million stjerner. Kan ses næsten hele året, står højt i syd sidst på sommeren.

Messier 92

Kugleformet stjernehop i Hercules, lidt mindre end Messier 13. Kan ses næsten hele året, står højt i syd sidst på sommeren.

Messier 3

Kugleformet stjernehop i Jagthundene, indeholder nogle hundrede tusinde stjerner. Kan ses fra foråret til tidligt efterår.

Messier 15

Kugleformet stjernehop i Pegasus. Stjernetætheden er meget koncentreret om hoberens kerneområde. Fremme sommer og efterår.

Galakser

Galakserne er store samlinger af stjerner ligesom vores Mælkevej. De indeholder typisk 100 milliarder stjerner. Afstandene til dem, vi kan se i teleskopet er typisk op til 50-100 millioner lysår.

Messier 31

Spiralgalakse i Andromeda. Den er dobbelt så stor som Mælkevejen og indeholder 400 milliarder stjerner. Den nærmeste store galakse, 2-3 millioner lysår væk. Kan på en god aften ses med det blotte øje. Den har to ledsagergalakser, Messier 32 og Messier 110. Fremme efterår, vinter og forår.

Messier 51

Spiralgalakse i Jagthundene. På en god aften kan man skimte spiralmønstret. Galaksen har en ledsagergalakse, NGC 5195, som også tydeligt ses. Står højt i vest om efteråret, nær zenit i syd om sommeren og i øst om foråret. Om vinteren står den lavt i nord og kan kun vanskeligt ses.

Messier 81 og Messier 82

To galakser tæt ved hinanden i Store Bjørn. Messier 81 er en spiralgalakse, som ses fra fladen og derfor optræder som en rund diffus klat med et kraftigere lysende kerneområde. Messier 82 ses fra kanten og ser nærmest cigarformet ud. De to galakser kan ses hele året mod nord og står højest på himlen om foråret.